

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 4Sa/24/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1018201285
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 09. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Monika Tobiašová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:1018201285.4

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove sudkyňou JUDr. Monikou Tobiašovou v právnej veci žalobcu W. A., bytom F. P. X/XX, XX XXX Q., Poľská republika, právne zastúpený JUDr. Zuzanou Kvakovou, advokátkou, J. M. Geromettu 146/1, Žilina, proti žalovanej Sociálna poisťovňa, ústredie so sídlom v Bratislave, 29. augusta 8-10, za účasti Dominiky Agaty Kolek DOMINEWS, Svidník, Centrálna 632/7, IČO: 47 632 020, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovanej zo dňa 04.07.2018 číslo: XXXXX-X/XXXX-BA na základe správnej žaloby v sociálnych veciach, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozhodnutie žalovanej zo dňa 04.07.2018 číslo: XXXXX-X/XXXX-BA a vracia vec žalovanej na ďalšie konanie.

P r i z n á v a žalobcovi nárok na úplnú náhradu trov konania voči žalovanej.

odôvodnenie:

I.

Priebeh administratívneho konania

1. Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník ako prvostupňový správny orgán rozhodnutím číslo: XXXX-X/XXXX-SK zo dňa 13.12.2017 (rozhodnutie pobočky Svidník) rozhodla podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len zákon) tak, že zamestnancovi W. A. (zamestnanec) nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi u zamestnávateľa Dominika Agata Kolek DOMINEWS (zamestnávateľ) od 01.05.2016 do 21.12.2016 podľa slovenskej legislatívy. Rozhodnutie odôvodnila s odkazom na čl. 11 (3) a, čl. 13 (1), (3) Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 zo dňa 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (základné nariadenie) a vykonávacieho nariadenia EP a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009. Poukázala na to, že Poľská inštitúcia ZUS, Oddział w Lubline, informovala pobočku Svidník v súlade s čl. 16 (2) vykonávacieho nariadenia, listom zo dňa 16.11.2017 č. XXXXXX/XX/XXXX-UBS-UE-XX-XXX o tom, že zamestnanec podlieha v oblasti sociálneho zabezpečenia právnym predpisom Poľskej republiky v období od 01.05.2016 do 31.12.2016 v zmysle čl. 11 (3) a základného nariadenia. Vzhľadom na túto skutočnosť preto pobočka Svidník rozhodla o tom, že zamestnancovi nevzniklo na území Slovenskej republiky poistenie od 01.05.2016 do 21.12.2016.

2. Proti rozhodnutiu pobočky Svidník podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie zamestnanec. Namietal, že Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník, nesprávne a neúplne zistila skutočný stav veci, čím

porušila § 195 zákona, pričom zároveň na takto nesprávne zistený stav aplikovala nesprávny právny predpis. Poukázal na čl. 2 ods. 1, čl. 11, čl. 13 ods. 3, čl. 1 ods. 3 písm. j/ základného nariadenia, čl. 16 ods. 1, 2, 4 vykonávacieho nariadenia, pričom zdôraznil, že v zmysle čl. 16 (2) vykonávacieho nariadenia uplatniteľné právne predpisy určuje inštitúcia členského štátu bydliska dotknutej osoby, z čoho je nepochybné, že na určenie uplatniteľných predpisov je oprávnená iba poľská inštitúcia ZUS. Sociálna poisťovňa tak nebola oprávnená vydať vo veci žiadne rozhodnutie, t.j. ani o nevzniknutí sociálneho poistenia. Zamestnávateľ proti rozhodnutiu pobočky odvolanie nepodal.

3. Sociálna poisťovňa, ústredie, rozhodnutím č. XXXXX-X/XXXX-BA zo dňa 08.02.2018 konanie o odvolaní prerušila podľa § 193 ods. 3 zákona za účelom presného a úplného zistenia skutkového stavu veci.

4. Následne, rozhodnutím č. XXXXX-X/XXXX-BA zo dňa 04.07.2018 Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán zamietla odvolanie zamestnanca a potvrdila napadnuté rozhodnutie pobočky Svidník zo dňa 13.12.2017. Odvolací orgán skonštatoval, že zamestnávateľ prihlásil zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia od 01.05.2016 do 31.12.2016, na základe čoho, s odkazom na príslušné ustanovenia Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004, nariadenia č. 987/2009 (vykonávacie nariadenie), skúmal postavenie zamestnanca vo vzťahu k zamestnávateľovi, vzhľadom na charakter vykonávanej činnosti, t.j. nielen existenciu pracovnej zmluvy, ale tiež, či nejde napr. o pracovné činnosti okrajové, vedľajšie, keďže takéto pracovnoprávne aktivity sa pre potreby určovania uplatniteľnej legislatívy neberú v zmysle čl. 14 (5b) v spojení s čl. 13 základného nariadenia do úvahy. Vzhľadom na list poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS, Oddiel w Lubline zo dňa 16.11.2017, ktorým bolo oznámené, že zamestnanec podlieha v rozhodnom období právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, pričom Sociálna poisťovňa toto určenie nenamietala, stalo sa určenie rozhodnej, uplatniteľnej legislatívy v súlade s čl. 6 (3) vykonávacieho nariadenia definitívnym. S odkazom na § 209 ods. 1 - 5 zákona odvolací orgán trval na tom, že rozhodnutie obsahuje všetky podstatné náležitosti, je riadne odôvodnené, výrok rozhodnutia je presný a určitý a odvolacie námietky nezakladajú dôvod na zmenu rozhodnutia pobočky.

II.

Správna žaloba

5. Žalobou zo dňa 11.09.2018, doručenu Krajskému súdu v Bratislave dňa 13.09.2018 sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej č. XXXXX-X/XXXX-BA zo dňa 04.07.2018. Poukázal na to, že v súlade s čl. 11 základného nariadenia v spojení s čl. 16 vykonávacieho nariadenia bol žalovanej doručený list poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ZUS v Lubline zo dňa 16.11.2017, ktorým bolo určené, že žalobca podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Žalobca vo vzťahu k tomuto určeniu realizoval prostriedky právnej ochrany, keďže s takto určenou uplatniteľnou legislatívou nesúhlasil. Toto konanie vedené na súde v Poľskej republike nebolo v čase podania žaloby definitívne skončené, t.j. uplatniteľná legislatíva vo veci nie je definitívne daná. Napriek týmto skutočnostiam pobočka žalovanej vydala dňa 13.12.2017 rozhodnutie o tom, že žalobcovi na území Slovenskej republiky nevzniklo poistenie v rozhodnom období, pričom toto rozhodnutie bolo potvrdené žalovanou. S odkazom na čl. 2 ods. 1, čl. 11, čl. 13 ods. 3, čl. 1 ods. 3 písm. j/ základného nariadenia, čl. 16 ods. 1, 2, 4 vykonávacieho nariadenia žalobca namietal, že inštitúcia členského štátu podľa miesta bydliska žalobcu nie je sporná, t.j. len ZUS je oprávnená určovať uplatniteľnú legislatívu, všetko pri rešpektovaní zásad v zmysle základného resp. vykonávacieho nariadenia. Namietal preto oprávnenie žalovanej rozhodovať akokoľvek o vzniku či nevzniknutí povinného poistenia žalobcu podľa slovenskej legislatívy, keďže to nie je v jej zákonnej kompetencii v zmysle § 178 ods. 1 zákona a týmto krokom žalovaná jednoznačne prekročila zákonom dané právomoci.

6. Žalobca, pre prípad, ak by bolo súdom posúdené, že žalovaný správny orgán konal v medziach Ústavy Slovenskej republiky a mal právomoc vydávať rozhodnutie o neexistencii poistenia, poukázal na to, že v Poľskej republike v súčasnosti prebieha súdne konanie vo vzťahu k otázke uplatniteľnej legislatívy zo strany poľského orgánu sociálneho poistenia, pričom táto informácia nebola súčasťou dôkazov, z ktorých mal správny orgán vychádzať pri rozhodovaní, t.j. nebol z jeho strany riadne zistený skutkový stav. Zároveň žalobca namietal nezákonne, účelovo vydané rozhodnutie o prerušení

konania dňa 08.02.2018, keďže v samotnom dôsledku nedošlo počas prerušenia konania k žiadnym novým zisteniam, žalovaná sa nezaoberala prebiehajúcim súdnym konaním, t.j. napriek prerušeniu konania neboli zo strany žalovanej vykonané také úkony, ktoré by smerovali k úplnému a presnému zisteniu skutkového stavu, dostatočnému pre vydanie zákonného rozhodnutia. Navrhol preto napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušiť a vec vrátiť žalovanej na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov konania.

7. Uznesením zo dňa 19.09.2019 č.k. 4Sa/74/2018 - 18 Krajský súd v Bratislave postúpil vec Krajskému súdu v Prešove ako súdu miestne príslušnému.

III.

Vyjadrenie žalovanej a ďalšieho účastníka k podanej žalobe

8. Žalovaná vo vyjadrení zo dňa 30.04.2020 k žalobe uviedla, že od vstupu Slovenskej republiky do EÚ sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, ktoré majú všeobecnú právnu pôsobnosť a zároveň majú prednosť pred vnútroštátnou legislatívou. Takýmito nariadeniami sú Nariadenie EP a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia („základné nariadenie“) a Nariadenie EP a Rady č. 987/2009 z 16.9.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia č. 883/2004 („vykonávacie nariadenie“). Úlohou týchto nariadení je určovanie uplatniteľnej legislatívy, aby sa na osobu, vykonávajúcu závislú činnosť, resp. podnikanie aj v inom členskom štáte ako v tom, kde má bydlisko, neuplatňovala legislatíva dvoch štátov, resp. ani jedného z nich. V prípadoch, ak fyzické osoby vykonávajú svoju činnosť na území dvoch alebo viacerých členských štátov, teda ide potenciálne o súbeh poistení, uplatňujú sa na určenie príslušnosti k právnym predpisom osobitné pravidlá upravené v čl. 13 základného nariadenia. V zmysle čl. 14 (5) vykonávacieho nariadenia sa pri súbehu viacerých aktivít neberie pri určovaní uplatniteľnej legislatívy do úvahy zanedbateľná (marginálna) činnosť takéhoto zamestnanca resp. samostatne zárobkovo činnnej osoby. Ak dôjde k pochybnostiam ohľadne otázky uplatniteľnej legislatívy, je možné ich odstrániť len v zmysle čl. 6, 15 a 16 vykonávacieho nariadenia, ktoré určujú povinnosť obrátiť sa na inštitúciu iného štátu, vymeniť potrebné informácie nevyhnutné pre určenie práv a povinností dotknutých osôb. Žalovaná mala informácie od inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Poľskej republiky, že v posledných rokoch vznikali firmy, ktoré sprostredkovali pre osoby samostatne zárobkovo činné v Poľsku, zamestnanie, pracovnoprávny úväzok v inom členskom štáte, a to za účelom vyhýbania sa plateniu odvodov v Poľskej republike. Práve pre tieto účely, na riešenie obdobných situácií, majú inštitúcie sociálneho zabezpečenia povinnosť spolupracovať a informovať sa o relevantných skutočnostiach na uľahčenie jednotného uplatňovania koordinačných nariadení.

9. Žalovaná uviedla, že jej bol doručený list zo dňa 16.11.2017, ktorým ZUS so sídlom v Lubline určila, že žalobca podliehal v období od 01.05.2016 do 31.12.2016 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, pričom vychádzali zo záveru, že práca, ktorú žalobca vykonáva na území SR, má len marginálny charakter. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaná toto určenie nenamietala, stalo sa v súlade s čl. 16 (3) vykonávacieho nariadenia definitívnym, a to po dvoch mesiacoch od doručenia informácie príslušným inštitúciám, ak žiadna zo strán toto určenie nerozporovala. Došlo tak vo vzťahu k žalobcovi k individuálnemu určeniu poľskej uplatniteľnej legislatívy. (obdobne tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sžso/20/2015). Žalovaná zdôraznila, že napadnutým rozhodnutím tak nebolo rozhodované o uplatniteľnej legislatíve, ale len bolo vyhlásené to, že žalobcovi podľa slovenskej legislatívy nevzniklo sociálne poistenie. Vzhľadom na skutočnosť, že zamestnávateľ žalobcu prihlásil do registra poistencov ako svojho zamestnanca, pričom táto povinnosť mu vznikla v zmysle § 231 ods. 1 písm. b/ zákona, vedomosť žalovanej o tom, že tejto osobe bola poľskou inštitúciou určená uplatniteľná legislatíva Poľskej republiky, na zosúladenie reálneho a registrovaného stavu v zmysle uvedenej prihlášky, bolo nevyhnutné spornú situáciu vyriešiť rozhodnutím o nevzniknutí poistenia podľa slovenských právnych predpisov, čím nedošlo k prekročeniu právomoci žalovanej danej zákonom, keďže išlo o rozhodovanie podľa § 178 ods. 1 písm. a/ zákona. Na základe uvedených skutočností navrhla správnu žalobu zamietnuť.

10. Ďalší účastník sa k žalobe nevyjadril. Zásielku s priloženou žalobou si v odbernej lehote neprevzal.

IV.

Posúdenie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov

11.Podľa (§ 2 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (SSP), v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

12.Podľa § 5 ods.2 SSP, konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania.

13.Podľa § 23 ods. 2 písm. b/ SSP, sudca na krajskom súde koná a rozhoduje o správnych žalobách v sociálnych veciach.

14.Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

15.Podľa § 199 ods. 3 SSP, ak nie je v tejto hlave ustanovené inak, použijú sa na konanie v sociálnych veciach ustanovenia o konaní o všeobecnej správnej žalobe.

16.Podľa § 177 ods. 1 SSP, správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy.

17. Podľa § 191 ods. 1 SSP správny súd rozsudkom zruší napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy, ak

- a) bolo vydané na základe neúčinného právneho predpisu,
- b) ho vydal orgán, ktorý na to nebol zo zákona oprávnený,
- c) vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci,
- d) je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo nedostatok dôvodov,
- e) zistenie skutkového stavu orgánom verejnej správy bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci,
- f) skutkový stav, ktorý vzal orgán verejnej správy za základ napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia, je v rozpore s administratívnymi spismi alebo v nich nemá oporu,
- g) došlo k podstatnému porušeniu ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia alebo opatrenia vo veci samej.

18.Podľa § 191 ods. 6 SSP právnym názorom, ktorý vyslovil správny súd v zrušujúcom rozsudku, je orgán verejnej správy v ďalšom konaní viazaný. Ak orgán verejnej správy v ďalšom konaní nepostupoval v súlade s právnym názorom správneho súdu a správny súd opätovne zrušil rozhodnutie orgánu verejnej správy alebo opatrenie orgánu verejnej správy z tých istých dôvodov, môže správny súd i bez návrhu v zrušujúcom rozsudku uložiť orgánu verejnej správy pokutu.

19.Podľa § 137 ods. 4 SSP vo veciach, v ktorých správny súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej 5 dní pred jeho vyhlásením. S poukazom na citované ustanovenie, upovedomenie o termíne verejného vyhlásenia rozhodnutia bolo zverejnené na úradnej tabuli súdu od 09.09.2020 do 01.10.2020. Rozsudok správny súd verejne vyhlásil vyvesením písomného vyhotovenia bez odôvodnenia na úradnej tabuli súdu po dobu 14 dní (§ 137 ods.3 SSP) dňa 30.09.2020.

20. Úlohou správneho súdu v rámci preskúmania zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa ustanovení SSP je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie zabezpečil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci riadne skutkový stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými relevantnými právnymi predpismi, či bolo dostatočne odôvodnené a či rozhodnutie obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, t.j. či napadnuté rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúcemu vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či prípadné procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

21. Podľa čl. 2 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.4.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

22. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

23. Podľa čl. 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu.

24. Podľa čl. 13 ods. 3 písm. b) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

25. Podľa čl. 13 ods. 1 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha:

a) právnym predpisom členského štátu bydliska, ak takáto osoba vykonáva podstatnú časť svojej činnosti v tomto členskom štáte, alebo ak je zamestnaná vo viacerých podnikoch, alebo ju zamestnáva viacero zamestnávateľov, ktorých registrované sídlo alebo miesto podnikania je v odlišných členských štátoch, alebo

b) právnym predpisom členského štátu, v ktorom je registrované sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo zamestnávateľa zamestnávajúceho danú osobu, ak táto osoba nevykonáva podstatnú časť svojich činností v členskom štáte svojho bydliska.

26. Podľa čl. 16 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 z 16.9.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania Nariadenia č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia osoba, ktorá vykonáva činnosť v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

27. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

28. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia, predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca

tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

29. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia.

30. Podľa § 120 ods. 4 a 5 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie. Sociálna poisťovňa plní funkciu prístupového bodu podľa osobitného predpisu na elektronickú výmenu údajov medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarskej konfederácie v rozsahu sociálneho zabezpečenia podľa osobitného predpisu.

31. Podľa článku 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach, rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

32. S poukazom na uvedené skutočnosti a citované zákonné ustanovenia, po preskúmaní žalobou napadnutého rozhodnutia správny súd dospel k záveru, že žalovaná v čase vydania napadnutého rozhodnutia, že žalobcovi nevzniklo sociálne poistenie podľa slovenskej legislatívy, nemala preukázané, že došlo k definitívnemu rozhodnutiu o uplatniteľnej poľskej legislatíve na predmetnú vec. Napriek tvrdeniu žalobcu o vedení súdneho sporu v Poľskej republike, týkajúceho sa zrušenia rozhodnutia o určení poľskej legislatívy rozhodnutím ZUS ako inštitúcie sociálneho zabezpečenia štátu určenej podľa bydliska dotknutej osoby, táto skutočnosť nebola v administratívnom spise žiadnym spôsobom preukázaná. Možno teda konštatovať, že skutkový stav zistený žalovanou nebol dostatočný na riadne posúdenie veci.

33. Správny súd k tomuto záveru dospel na základe toho, že žalobca (fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike) vykonával samostatnú zárobkovú činnosť v Poľskej republike, pričom zároveň vykonával pracovnú činnosť ako zamestnanec na základe pracovnej zmluvy na území Slovenskej republiky, t.j. bolo nevyhnutné na vec aplikovať ustanovenia nariadenia č. 883/2004 ako aj vykonávacieho nariadenia, ktoré koordinujú systém sociálneho zabezpečenia pre členské štáty Európskej únie. Základné nariadenie č. 883/2004 v druhej hlave upravuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľné na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch, pričom základnou zásadou vyjadrenou v preambule základného nariadenia je, že osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Článok 13 ods. 3 základného nariadenia následne určuje príslušnosť právnych predpisov členského štátu za predpokladu, ak fyzická osoba vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a zároveň aj samostatnú zárobkovú činnosť v odlišných členských štátoch, pričom táto osoba v zmysle uvedeného ustanovenia podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec alebo podľa čl. 13 ods. 1 základného nariadenia č. 883/2004. Postup uplatňovania čl. 13 základného nariadenia upravuje čl. 16 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009, ktorý v ods. 2 stanovuje, že určená inštitúcia členského štátu bydliska určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú so zreteľom na čl. 13 základného nariadenia a čl. 14 vykonávacieho nariadenia, pričom takéto určenie je predbežné a stáva sa definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

34. V preskúmvanej veci inštitúcia poľského sociálneho zabezpečenia ZUS ako inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať pod čl. 13 základného nariadenia, dala Sociálnej poisťovni

listom zo dňa 16.11.2017 na vedomie, že v súlade s čl. 11 ods. 2 písm. a/ základného nariadenia č. 833/2004 žalobca podlieha poľským právnym predpisom sociálneho poistenia, pričom uvedené určenie príslušnosti právnych predpisov je predbežné podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009. V predmetnom liste, ktorý bol adresovaný žalobcovi a zároveň bol doručený Sociálnej poisťovni na vedomie, bol žalobca upovedomený aj o tom, že v prípade, ak nesúhlasí s určením uplatniteľných právnych predpisov, má právo požiadať miestnu pobočku ZUS o vydanie administratívneho rozhodnutia. Podľa vyjadrení žalobcu žalobca napadol rozhodnutie inštitúcie sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky o uplatniteľnosti poľskej legislatívy na predmetnú vec na súde v Poľskej republike. Súčasťou administratívneho spisu, resp. vyjadrenia žalovanej nebola žiadna informácia o prebiehajúcom konaní, resp. o jeho stave, nebolo súčasťou spisu konečné rozhodnutie v predmetnej veci.

35.V tejto súvislosti správny súd poukazuje na závery prijaté v rozhodnutí Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžsk/22/2017 zo dňa 16.05.2018, v ktorom tento vyslovil „Odpoveď na 1/ otázku: Dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 z 16.09.2009 musí byť určitá čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2./ otázku: Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa článku 16 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) alebo vzájomnou dohodou podľa článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa článku 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.“

36.Z odôvodnenia vyššie uvedeného uznesenia, konkrétne z bodu 47 vyplýva, že „Vychádzajúc zo všeobecnej zásady ustanovenej v preambule a v čl. 11 ods. 2 základného nariadenia, že osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu a právnej úpravy ustanovenej v čl. 13 ods. 3 základného nariadenia v spojení s čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, inštitúcie sociálneho zabezpečenia dotknutých členských štátov, v ktorých fyzická osoba vykonáva zárobkovú činnosť, sú povinné spolupracovať a na základe vzájomnej koordinácie určiť príslušnú uplatniteľnú legislatívu na zabezpečenie sociálneho poistenia dotknutej osoby. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie inštitúcie sociálneho zabezpečenia rozdielnych členských štátov EÚ určia príslušnú uplatniteľnú legislatívu jedného štátu dohodou, na sociálne poistenie dotknutej osoby sa bude aplikovať príslušná právna úprava štátu takto určená dohodou a dotknutá osoba bude podliehať pod právomoc štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená. Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc druhého členského štátu konať o otázke uplatniteľnosti legislatívy na sociálne poistenie dotknutej osoby, keďže uplatniteľnosť príslušnej legislatívy na sociálne poistenie dotknutej osoby bola vyriešená práve na základe dohody uzavretej inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie.“

37.Správny súd taktiež dáva do pozornosti rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, vydané pred uznesením Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 9Sžso/63/2015 zo dňa 14.12.2016, ktorého závery sú v súlade s rozhodnutím Veľkého senátu správneho kolégia, pričom sú aplikovateľné aj na preskúmané konanie a rozhodnutie: „Otázka, či žalobkyňa spĺňa predpoklady pre aplikáciu článku 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda, či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je však príslušná inštitúcia určená vykonávacím nariadením - v tomto prípade určená inštitúcia Poľskej republiky. Ak bola pre žalobkyňu určená uplatniteľná legislatíva, či už rozhodnutím ZUS alebo dohodou podľa článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, Sociálna poisťovňa nemôže vo veci rozhodovať. Ak bola uplatniteľná legislatíva určená príslušnou poľskou inštitúciou, je potrebné vyčekať na právoplatné skončenie prípadného súdneho sporu v Poľskej republike. Konečné, na súde už nenapadnuteľné rozhodnutie ZUS alebo vzájomná dohoda vylučujú možnosť, aby o uplatniteľnej legislatíve rozhodovala aj žalovaná. Odvolací orgán súčasne zdôrazňuje, že zo spisu žalovanej nevyplýva existencia konečného rozhodnutia o uplatniteľnej legislatíve. Ak žalovaná nemá právomoc v danej veci rozhodovať, potom nemôže inak, len rozhodnutie pobočky iba zrušiť ako rozhodnutie vydané orgánom bez kompetencie v konkrétnej veci ...“

38.Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia bola oprávnená určiť uplatniteľnú legislatívu v preskúmanom prípade, pričom správne orgány Slovenskej republiky v oboch stupňoch neboli oprávnené pred právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve akokoľvek rozhodnúť, keďže nebolo zrejmé, či na prejednanie danej veci je príslušná slovenská alebo poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia. Preto bolo úlohou orgánov sociálneho zabezpečenia vyčkať do momentu, kedy dôjde k definitívnemu určeniu uplatniteľnej legislatívy, ktoré nebude možné napadnúť na súde. Vzhľadom na výsledok určenia príslušnej legislatívy, za predpokladu, že sa určenie poľskej legislatívy stane konečným, nebude mať Sociálna poisťovňa právomoc vôbec konať a rozhodnúť o vzniku, resp. nevzniknutí poistenia podľa slovenskej legislatívy, keďže osoby, na ktoré sa základné a vykonávacie nariadenie vzťahujú, podliehajú právnym predpisom iba jedného členského štátu, v dôsledku čoho aj právomoc na vykonávanie sociálneho poistenia a akýchkoľvek konaní a rozhodovaní s ním spojených má mať iba inštitúcia sociálneho zabezpečenia jedného členského štátu. Ak teda dôjde k právoplatnému určeniu legislatívy Poľskej republiky, iba inštitúcia ZUS bude mať právomoc konať vo veci žalobcovho sociálneho poistenia.

39.Poukazujúc na uvedené argumenty správny súd zastáva názor, že zistenie skutkového stavu orgánom verejnej správy bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci, keďže z vyjadrení žalobcu je zrejmé, že voči rozhodnutiu o určení poľskej legislatívy bola podaná žaloba na súde v Poľskej republike, ktorý o tejto veci koná. Správnomu súdu nie je z obsahu administratívneho spisu zrejmé, či už došlo k definitívnemu určeniu príslušnej legislatívy vo vzťahu k žalobcovi. Správny orgánom zistený skutkový stav preto nemožno považovať za dostatočne zistený na posúdenie uvedenej otázky a v súvislosti s tým na zistenie, či vôbec správne orgány Slovenskej republiky mali právomoc vo veci konať a rozhodnúť s poukazom na vyššie vyslovený záver o nemožnosti slovenských orgánov sociálneho zabezpečenia konať, ak dôjde k právoplatnému určeniu poľskej legislatívy v preskúmanej veci.

40. Úlohou správneho súdu pri preskúmaní rozhodnutí správnych orgánov nie je nahrádzať ich činnosť pri zisťovaní skutkového stavu, ani dopĺňať, resp. nahrádzať odôvodnenia rozhodnutí správnych orgánov, prípadne poskytovať výklad ich rozhodnutí (rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30.mája 2000 sp.zn. 4SŽ/136/99, R 34/2001).

41.Podľa § 195 ods. 1 zákona, organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie.

42.Podľa § 195 ods. 2 zákona, podkladom na rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti.

43.Podľa § 195 ods. 3 zákona, organizačná zložka Sociálnej poisťovne pri posudzovaní veci objasňuje rovnako dôkladne všetky rozhodujúce skutočnosti bez ohľadu na to, či svedčia v prospech, alebo v neprospech účastníka konania.

44.Z vyššie citovaných zákonných ustanovení vyplýva pre žalovanú povinnosť úplne a presne zistiť skutočný stav veci a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady na rozhodnutie. V odôvodnení nového rozhodnutia je povinná v zmysle § 209 ods.4 zákona uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom pre vydanie rozhodnutia a akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a na základe ktorých právnych predpisov rozhodovala.

45.K základným právam účastníka konania obsiahnutým v práve na spravodlivý proces patrí právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. V súvislosti s riadnym odôvodnením je potrebné uviesť, že vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva okrem iného vo veci Garcia Ruiz proti Španielsku, rozsudok zo dňa 21.01.1999, týkajúci sa sťažnosti č. 30544/96, ďalej Ruiz Toria proti Španielsku, rozsudok zo dňa 09.12.1994, týkajúci sa sťažnosti č. 18390/91, Van de Hurk proti Holandsku, rozsudok zo dňa 19.04.1994, týkajúci sa sťažnosti č. 16034/90, judikatúry Ústavného súdu SR (sp. zn. I.ÚS 226/03 zo dňa 12.05.2004, III.ÚS 209/04 zo dňa 23.06.2004, sp. zn. III.ÚS 95/06 zo dňa 15.03.2006, sp. zn. III. ÚS 260/06 zo dňa 23.08.2006) nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinností odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný s pohľadom na okolnosti každého prípadu, súd je povinný dbať na to, aby jeho rozhodnutie bolo presvedčivé, na podporu čoho uvedie dostatočné argumenty. Súd má v odôvodnení

svojho rozhodnutia reagovať na zásadné relevantné námietky súvisiace s predmetom súdnej ochrany prednesené žalobcom.

46. Na základe vyššie uvedených skutočností správny súd postupom podľa § 191 ods. 1 písm. e/ SSP napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušil a vrátil jej vec na ďalšie konanie.

47. Podľa § 191 ods. 6 veta prvá SSP, právnym názorom, ktorý vyslovil správny súd v zrušujúcom rozsudku je orgán verejnej správy v ďalšom konaní viazaný.

48. O nároku na náhradu trov konania správny súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal nárok na úplnú náhradu trov konania voči žalovanej. O výške náhrady trov konania rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku súdny úradník podľa § 175 ods. 2 SSP.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustná kasačná sťažnosť a to v lehote jedného mesiaca od doručenia rozhodnutia krajského súdu oprávnenému subjektu, ktorú je potrebné podať na Krajský súd v Prešove (§ 443 ods. 1 v spojení s § 444 ods. 1 SSP).

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podaných podľa § 57 SSP uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 SSP sa podáva (ďalej len sťažnostné body), návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti (§ 445 ods. 1, 2 SSP).

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom.

Tieto povinnosti neplatia, ak má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie II. stupňa; ak ide o konanie o správnej žalobe podľa § 6 ods. 2 písm. c/ a d/SSP; ak je žalovaným Centrum právnej pomoci (§ 449 ods. 1, 2 SSP).